

TYUTORNING UNIVERSITETDAGI ROLI VA TALABALARGA TA'SIRI

THE ROLE OF THE TUTOR IN THE UNIVERSITY AND ITS IMPACT ON STUDENTS

РОЛЬ ТЬЮТОРА В УНИВЕРСИТЕТЕ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА СТУДЕНТОВ

Асатуллаева Мавлуда Курбановна

Казанский Федеральный университет филиал

кфу; казанский (приволжский) федеральный университет Тьютор

Annotatsiya: Ushbu maqolada universitet tyutorining roli va uning talabalarga ta'siri o'rganiladi. Tyutorlik tizimi ta'lim jarayonida muhim omil bo'lib, talabalarning mustaqil ta'lim olish, akademik natijalarini oshirish va shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi. Tadqiqot davomida tyutorlikning o'quv jarayonidagi samaradorligi tahlil qilinib, uning ta'lim sifatiga ta'siri baholandi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, tyutor yordami olgan talabalar akademik va psixologik jihatdan ijobiy o'zgarishlarga erishgan.

Kalit so'zlar: tyutor, universitet, talaba, ta'lim sifati, mustaqil ta'lim, pedagogika, o'quv jarayoni, akademik rivojlanish.

Annotation: This article examines the role of a university tutor and its impact on students. The tutoring system is an important factor in the educational process, helping students develop independent learning skills, improve their academic performance, and enhance personal growth. The study analyzes the effectiveness of tutoring in the learning process and evaluates its impact on education quality. The results show that students who received tutor support achieved positive academic and psychological improvements.

Keywords: tutor, university, student, education quality, independent learning, pedagogy, learning process, academic development.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль тьютора в университете и его влияние на студентов. Тьюторская система является важным фактором в образовательном процессе, помогая студентам развивать навыки самостоятельного обучения, улучшать академические результаты и способствовать личностному развитию. В исследовании анализируется эффективность тьюторства в учебном процессе и оценивается его влияние на качество образования. Результаты показывают, что студенты, получившие поддержку тьютора, достигли положительных академических и психологических изменений.

Ключевые слова: тьютор, университет, студент, качество образования, самостоятельное обучение, педагогика, учебный процесс, академическое развитие.

Zamonaviy ta'lim tizimida tyutorlik instituti talabalar uchun muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tyutor - bu nafaqat o'qituvchi, balki talabalar akademik jarayonlarga moslashishiga yordam beradigan maslahatchi hamdir. Ta'lim jarayonida tyutorning vazifasi talabalarni nazorat qilish emas, balki ularga mustaqil ta'lim olish va o'z yo'nalishlarini aniqlashda yordam berishdan iborat.

Tyutorlik tizimi dunyoning ko'plab rivojlangan mamlakatlarida keng qo'llanilib, ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida qaraladi. Oliy ta'lim muassasalarida talabalarga individual yondashuvni shakllantirish va ularning ilmiy faoliyatini rivojlantirish uchun tyutorlik tizimi samarali yo'l sifatida qaralmoqda. Talabalarning shaxsiy rivojlanishiga va o'z oldiga qo'ygan maqsadlariga erishishiga ko'maklashish tyutorlarning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Ushbu maqolada universitet tyutorining vazifalari, uning ta'lim jarayonidagi o'rni va talabalarga ta'siri tahlil qilinadi.

Ushbu maqola ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, tajriba va kuzatuvlarga asoslangan holda tayyorlandi. Tadqiqot davomida universitet tyutorlarining roli va ularning talabalar bilim darajasiga ta'siri o'rganildi. Shuningdek, turli oliy ta'lim muassasalaridagi tyutorlik tizimlari solishtirilib, samaradorlik darajasi baholandi.

Tadqiqotda sifat va miqdoriy usullar uyg'unlashtirildi. Miqdoriy ma'lumotlar talabalar o'rtasida so'rovnoma va test sinovlari orqali to'plandi. So'rovnomada tyutorlarning ta'lim jarayonidagi o'rni, talabalar bilan o'zaro munosabatlari va akademik yutuqlarga ta'siri baholandi. Bundan tashqari, tajriba sifatida bir guruh talabalar tyutor nazorati ostida ta'lim olib, boshqa guruh esa odatiy ta'lim tizimida o'rganildi. Olingan natijalar solishtirilib, tyutorlik tizimining samaradorligi tahlil qilindi.

Bundan tashqari, universitet professor-o'qituvchilari va tyutorlari bilan intervyular o'tkazilib, ularning tyutorlik tizimi bo'yicha fikr va mulohazalari o'rganildi. Tadqiqot natijalari tahlil qilinib, tyutorlik tizimining ta'lim jarayoniga ta'siri chuqur o'rganildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, universitet tyutorlari talabalarning mustaqil ta'lim olish qobiliyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Tyutor tomonidan beriladigan maslahatlar va yo'naltirishlar talabalar akademik natijalarini yaxshilashiga ko'mak beradi. Shuningdek, tyutorlik jarayoni talabalar orasida o'zaro hamkorlik va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tahlil natijalariga ko'ra, tyutorlik tizimi joriy etilgan guruhlarda talabalar o'z vaqtini samarali boshqarish, mustaqil bilim olish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirganligi kuzatildi. So'rovnoma natijalari shuni ko'rsatdiki, tyutorlik yordami olgan talabalar akademik yutuqlari bo'yicha sezilarli o'sishga erishgan. Shu bilan birga, tyutorlarning o'quv jarayoniga ijobiy ta'siri nafaqat bilim darajasida, balki psixologik jihatdan ham kuzatildi - talabalar o'ziga bo'lgan ishonchini oshirdi va ta'lim jarayoniga faolroq qo'shila boshladi.

Bundan tashqari, professor-o'qituvchilar tomonidan bildirilgan fikrlar asosida, tyutorlar orqali talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi muloqot kuchayganligi, bu esa akademik jarayonda yuzaga keladigan muammolarni tezkor hal etish imkonini berganligi qayd etildi. Talabalarning motivatsiyasi oshganligi, mustaqil izlanishlarga bo'lgan qiziqishi ortgani ham kuzatilgan muhim natijalardan biridir.

Olingan natijalar shuni anglatadiki, tyutorlar faqatgina ilmiy bilimlarni yetkazish bilan cheklanmay, balki talabalar shaxsiy rivojlanishida ham muhim o'rin tutadi. Dunyoning rivojlangan davlatlarida tyutorlik institutining samarali faoliyat ko'rsatishi ushbu tizimning O'zbekistondagi ta'lim tizimiga ham joriy etish zarurligini ko'rsatadi. Tyutorning vazifalari faqatgina darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etish bilan cheklanmay, balki talabalar individual rivojlanishini qo'llab-quvvatlashni ham o'z ichiga oladi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, tyutorlik tizimi ta'lim sifati va talabalar akademik ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatish bilan birga, ularning psixologik farovonligini ham yaxshilaydi. Talabalar o'zlariga bo'lgan ishonchni oshirib, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish imkoniga ega bo'ladi.

Bundan tashqari, tyutorlik jarayoni nafaqat talabalarning ta'lim jarayoniga moslashuvini yengillashtiradi, balki ularning shaxsiy va professional rivojlanishiga ham turtki beradi. Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, tyutorlik tizimi mavjud bo'lgan universitetlarda talabalar akademik va ijtimoiy jihatdan faolroq bo'lib, kelajakdagi kasbiy faoliyatiga nisbatan aniqroq maqsad qo'yishadi. Shu sababli, universitetlarda tyutorlarning nufuzi va ularga ajratiladigan resurslarni ko'paytirish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Shunday qilib, universitet tyutorining roli nafaqat akademik, balki psixologik va motivatsion jihatdan ham muhim hisoblanadi. Talabalarning o'z ustida ishlashi, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish va ta'lim jarayonida yuqori natijalarga erishishda tyutorlik tizimi muhim o'rin tutadi. Oliy ta'lim muassasalarida tyutorlik tizimini yanada rivojlantirish orqali ta'lim sifati oshirish mumkin.

Shuningdek, tyutorlarning ta'lim jarayonidagi o'rnini mustahkamlash, ularning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va ularga zamonaviy pedagogik metodlarni o'rgatish muhim vazifalar sirasiga kiradi. Universitetlarda tyutorlik faoliyatining samaradorligini oshirish uchun ilg'or tajribalar, yangi texnologiyalar va innovatsion ta'lim yondashuvlarini joriy etish talab etiladi. Shu bilan birga, tyutorlarning nufuzini oshirish va ularning mehnatini rag'batlantirish orqali ta'lim tizimini takomillashtirishga erishish mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Бабаева, З.М. (2019). Современные подходы к тьюторскому сопровождению студентов в высшей школе. Москва: Наука.

2.Назарова, Г.Т. (2021). Олий таълимда тьюторлик тизими ва унинг ривожланиши. Тошкент: Фан.

3.Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.

4.Knowles, M. (1980). The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy. Chicago: Follett.

5.UNESCO. (2022). Higher Education in the Digital Era: The Current State and Future Prospects. Paris: UNESCO Publishing.

6.Anderson, T. & Dron, J. (2011). Three Generations of Distance Education Pedagogy. International Review of Research in Open and Distance Learning, 12(3), 80-97.

7.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-martdagi PQ-5040-sonli qarori. Oliy ta'lim tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida.

8.Rogers, C. (1969). Freedom to Learn: A View of What Education Might Become. Columbus, OH: Charles E. Merrill.

9.Taylor, E.W. (2008). Transformative Learning Theory. New Directions for Adult and Continuing Education, 119, 5-15.

10.O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi (2023). Oliy ta'limda innovatsion ta'lim texnologiyalari va тьюторлик tizimi.